

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS AREMDS PSALM 10:3

Onder redactie van Prof. Dr. K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr. H. A. van Andel, Solo; Dr. R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr. Henry Beets, Grand Rapids; Dr. E. T. v. d. Born, Helpman (Gr.); Ir. B. ter Brugge, Almelo; Dr. K. J. Cremer, Kampen; Dr. R. J. Dam, Kampen; Dr. A. C. Drogenlijk, Dordrecht; Dr. D. van Dijk, Groningen; Dr. K. Fernhout, Baarn; Mevr. G. Gilhuis-Smitskamp, Ooster-Nijkerk; Dr. W. H. Gispel, Delft; Dr. J. H. Hagenbeck, Zwolle; Dr. J. van Herksen, Ermelo; Prof. Dr. T. Hoekstra, Kampen; A. Jansse, Biggelerke; Dr. P. Jasperse, Leiden; Dr. G. Keizer, De Steeg; Dr. B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr. E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr. C. Lindeboom, Amsterdam; Dr. J. v. d. Linden, Tzum; Dr. S. O. Los, 's-Gravenhage; Drs. Joh. Luijkenaar Francken, Rotterdam; Mevr. J. M. Th. Luijkenaar Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr. F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr. A. Ringnalda, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; Dr. J. C. Rullmann, Wassenaar; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr. G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr. R. Schippers, Wanswert; Dr. J. Smelik, 's-Gravenhage; Drs. H. Smilde, Groningen; Drs. H. Smitskamp, 's-Gravenhage; D. Stroom, Buissum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr. C. van Til, Philadelphia, Pa.; Dr. J. Thijs, Zwolle; Dr. C. Veenhof, Harkstede; Dr. J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr. D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr. M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr. F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr. J. de Vries, Tilburg; Dr. J. D. Wielenga, Franeker; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Jan Zwart, Zaandam.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr. K. SCHILDER, Vloedijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Gocs.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f2.50 per halfjaar bij vooruitbetaaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Christelijk. I. — Uit de Schrift: Uitgesloten (Matth. 1:20b). — Kerkelijk Leven: Herdenking van de Doleantie. „Moet dat nu zóó?” I. De algemeene genade. I. — Even Parkeeren: Darbisme met domeines. — Literatuur en Kunst: Vrouw Jacob, II. — Uit het Pol. en Soc. Leven: Het Deutsche Nat.-Socialisme. IX. — Ziellunde: Erfelijke eigenschappen der ziel. II. — Opvoeding en Onderwijs: De run op de rijpere jeugd. — Brief uit Amerika: Een Methodist wordt Barthiaansch. — Correspondentie van de Redactie. — Perschouw. — Boekbespreking. — Kerknieuws. — Advertentiën.

Christendom strijdig, dan is on-Christelijk, wat tegen het Calvinisme strijdt; in-zooverre het dat doet. In zooverre!

Beteekent dit een farizeeuwsch oepschen van het monopolie der „Christelijkheid” voor „ons, Calvinisten”? (Hoe hoogmoedig klinkt velen deze term reeds in de ooren!) Het is er zeer ver vandaan. Hoe scherper eigen positie wordt afgebakend om Christus' wil, hoe dieper het verlangen zal zijn naar echte eenheid met allen die van Christus zijn. Al zal dit verlangen en deze liefde niet haar kracht zoeken in een zoetvoerig, zoetgevooid eenheidskweelen, dat alle strijdvaardig en strijdvoeren mijdt als ware het on-Christelijk. Den waarlijk Gereformeerde is het een weelde buiten den kring zijner geestverwanten in engeren zin medeleden van Christus' lichaam te mogen erkennen en lief te hebben. Ook: met hen samen te werken, waar dit maar kan.

Nu hebben we ons in acht te nemen voor deze fout dat we het „Gereformeerde” of „Calvinistische” verwarren zouden met het specifiek Calvinistische. De Apostolische Geloofsbelijdenis is vóórCalvijsch-Calvinistisch. Niet alleen wat ons onderscheidt van andere Christenen is Gereformeerd in onze belijdenis, maar evenzeer wat ons met hen vereenigt. Of die anderen dit ook al weigeren te beamen, doet aan deze levensovertuiging geenerlei afbreuk. Zoo kan het ook volkomen zuiver zijn, wanneer een Antirevolutionair blad zich ook als Christelijk aandient. Zoo verscheen destijds een werk over Christendom en Opvoeding, dat, blijkens de inleiding, zeer bepaaldelijk het Gereformeerde Christendom op het oog had. Een werkje waarin hij „den hoofdinhoud van onze Christelijke, Gereformeerde (blijkbaar voor hem synoniemen) geloofsbelijdenis” uiteenzette, noemde Bavinck: Handleiding bij het Onderwijs in den Christelijken Godsdienst. Zeer terecht. Als wij, dit gebruik navolgende, maar de overtuiging handhaven dat in deze en soortgelijke samenvoegingen het praedicaat „Christelijk” niet iets vagers, iets minder gedifferentieerd of strijdvaardigs beduiden moet dan de woorden „Gereformeerd” en „Calvinistisch”. Als maar geen valsche schaamte (hier Christusverloochening!) ons tegenover het „cognomen Reformatus” schuw doet staan. Als we maar tegen prostitutering en uitholling van den naam „Christelijk” waken met alle zorg.

Thorbecke wilde met zijn leuze „hoven geloofsverdeeldeheid” een Christendom laten voortleven, waaruit hij eerst het hart had weggesneden. Het zou onjuist zijn het antwoord op zijn vraag „Wat is het Christendom?” te zoeken bij de gemeenschappelijke belijdenis van allen die in den Christus zich verheugen „met een onuitsprekelijke en heerlijke vreugde”. Al is het waar dat in die allen het Christendom, ja de Christus zelf, leeft.

Wil men een parallel: het echt nationale is rijker dan wat allen die hun nationaliteit liefhebben gemeen is en hen samenbindt.

In 1891 schreef Kuyper (Calvinisme en Revisie, p. 23): „Lutheriaan of Baptist, Methodist of Griek, aller gebed is goed Calvinistisch”. Dit is een stoude uitspraak, die men in het brede verband moet bezien om haar strekking recht te beoordeelen. Nu kan men heel wat afdingen op het stellige van deze these, zonder te ontkennen dat hierin zekere waarheid schuilt. Er is in wijden kring echt Christelijk, dus Calvinistisch, leven buiten het Calvinistisch domein. Er is veel mogelijkheid tot samen spreken en samenhandelen in waarlijk Christelijken zin met hen die onze belijdenis en beginselen niet voor hun rekening zouden nemen, op bepaalde gebieden, binnen zekere grenzen, op vast accoord. Kuyper waagde in de Kamer eens de uitspraak: „(ik) zou de formule accepteren van

1) Zie Diepenhorst, Onze Strijd in de Staten-Generaal, I, 260.

een Christendom onder geloofsverdeeldeheid.”)

Tegen Christus bezondigen zich gelijkelijk zij die Zijn werk in de anderen miskennen en wie Zijn arbeid in het specifieke van het Calvinisme voorbijzien of onderschatten. Nu dagen de moeilijkheden op! Wie den naam van Christus noemen, zullen zich moeten onderscheiden door een Christelijken levensstroom en wandel. Hunner (moeten) zijn, in beginsel, de Christelijke deugden. Ze geven boeken uit en schrijven in periodieken, ze richten bonden op, vereenigen, unies, genootschappen. Ze voeren velerlei actie en verrichten een zich wijd vertakkend arbeid. En dit alles noemen ze Christelijk, wanneer ze daarin zich willen onderscheiden van of stellen tegenover het ongelooft. Mogen we nu alleen dien naam erkennen, voor zoover in dien arbeid het Calvinistisch merk staat afgedrukt, voor zoover hij stricto sensu Christelijk is? Natuurlijk niet. Al zien we het principiële verschil niet voorbij: ook het Christelijk cachet van veel terecht Calvinistisch heetenden arbeid is niet gaaf en ongeschonden. In zulke gevallen geldt: „A potiori fit denominatio”; naar „de hoofdzak”, naar het karakteristieke, richt zich de benoeming.

Ziehier een in het taalgebruik gewoon en te aanvaarden verschijnsel. Iemand wordt gezegd een gelukkig leven te leiden, wanneer het geluk in zijn leven naar onze meening voldoende overwicht heeft; als het levensgeheel een gelukkigen indruk maakt. Het spreken van een edel karakter impliceert geenszins de ontstentenis van elken onedelen trek. Zeide dan Christus niet: „Eén is goed?” Zeker, met een zeer bepaalde bedoeling. Doch van Barnabas zegt de Schrift: „hij was een goed man” (Hand. 11:24). God ijkt, om onzer gebrekkigheid wil, deze wijze van spreken. En daarom aarzelen we geen oogenblik den Christelijken wandel te prijzen van wie in het groote geheel huns levens leesbare brieven zijn van Christus.

Doch hiermede is een mogelijkheid tot ernstig misverstand gegeven. Als n.l. het betrekkelijke van deze betekenis aan de aandacht ontsnapt. Als voor integraal Christelijk wordt geaccepteerd wat het in hoofdlijnen is. Waarom dan ook voor ieder geval nadere precisering en onderscheiding geboden is, voorzover we geroepen worden tot het vormen van een oordeel. De God des Verbonds is niet tevreden met een Christelijke kern, maar vordert volstrekte gehoorzaamheid aan Christus' Woord. Aldus gebruikt en gewaardeerd, is de term volkomen aanvaardbaar.

Dit sluit dus in dat we de zich Christelijk noemende stroomingen, bladen, kunstwerken, en wat dies meer zij, beproeven of ze uit God zijn, met name of Christus' Kruis en Woord er heerscht. Soms zal dit evident het geval zijn. Zoals aan den anderen kant Satans dienaren zich maar al te gaarne hullen in het stralend kleed van Christus' naam. Dan is het tegendeel evident. Zoo b.v. de boven vermelde „Christelijke deugden” of de „Christelijkheid” van Communisme en Fascisme en wat daarvan meer of minder verdund aftreksel is. Hier en ginds liggen de moeilijkheden der naamgeving niet in de eerste plaats. Veeleer op het breede terrein daartusschen. En nu zouden we wel een criterium willen hebben, dat ons met feillooze zekerheid de grens wees tusschen wat nog juist en wat niet meer Christelijk mag heeten. Zulk een criterium is er niet. Tusschen de uiterste posities van rechts en links, die we zoeven noemden, zijn de gradatiën en overgangen vele. Hier past zoo scherp mogelijke onderscheiding tusschen wat in een concrete zaak of richting naar Christus' wetten luistert en wat die schendt. Dan voegt voorzichtige reserve in het aanvaarden en overnemen van een woord dat immers onderwerping aan den Christus inhoudt.

De naam Christen wordt in den zeer ruimen zin

2) Parlementaire Redevoeringen, II, 77.

HOOFDARTIKEL

Christelijk.

I.

Het woord dat boven deze aantekeningen staat plaatst ons door beurtelings zich uitzettende en inkrimpende betekenisgrenzen voor eigenaardige moeilijkheden.

Oorspronkelijk en wezenlijk schoon en scherpomlijnd, „eindeutig”, wordt deze benaming een bron van misvatting en verwarring der geesten. Deels door natuurlijke betekenisontwikkeling, deels door wangebruik en door misleiding.

De grove symptomen liggen voor het grijpen: de „Christelijke en maatschappelijke deugden”, de zich Christelijk noemende N. S. B., de C. D. U., de „Christelijk-pacifistische” strekking van zeker berucht toneelstuk, de Kerstmis-profanatie der zeer velen. Dan slaat de betekenis om in haar legendeel. Om met Vinet te spreken: „le substantif dévore son adjectif”.

In den eigenlijken zin van het woord kan alleen datgene recht doen gelden op dien naam wat griipt is aan den wijstok Christus en dus conform is aan Zijn Woord.

Hieraan doet niets af de omstandigheid, dat in dit woord twee afleidingen samenvallen, zooals het groot Woordenboek der Nederlandsche Taal opmerkt. Op den Christus richt zich ons „algemeen en ongetwijfeld Christelijk geloof”. Zijn lichaam vormt de „heilige, algemeene, Christelijke Kerk”. Maar daarnevens spreken wij ook van Christelijk waar de gedachte aan den Christen overheerscht, zooals Vondel b.v. nog het adjectief „Christensch” kent: een Christelijke vereeniging, een Christelijke roman. We gaan verder: het is o.i. onmogelijk en overbodig in alle gevallen uit te maken waar in eerste instantie aan den Christus, waar aan den Christen is gedacht. Immers 's Christens goede werken, vruchten die de rank mag torsen maar niet voortbrengt uit zichzelf, al wat den Christen qua talis eigen is, is werk van den Christus zelven: „Christus leeft in mij”. Op dezen onverbrekelijken samenhang (geen identiteit) wijzen we met nadruk, daar alleen het klaar besef hiervan de devaluatie van dezen kostelijken naam kan stuiten.

Christelijk is, zoo zeiden we, wat conform is aan Christus' Woord. Te spreken van Christelijke (in den zin van: bij Christenen aangetroffen) leugen of wraakgierigheid is dus een absurditeit of een blasphemie. Slechts de geest van den anti-Christ kan het ontkennen. Maar even zinloos is het te gewagen van Christelijke wetenschap indien men bedoelt den wetenschappelijken arbeid van Christenen. We hebben hier te letten op wat den Christen qualitate qua eigen is, wijl uit den Christus gevloeit. We komen hierop terug.

Doch als dit juist is, kunnen we hier niet blijven staan. Heeft in het Calvinisme het Christendom zijn zuiverste uitdrukking gevonden, dan is met het

wel gegeven ter onderscheiding van Heiden, Mohammedaan en Jood. Op zichzelf ligt daarin iets dat den Heiland verheerlijkt, Wiens majestueuze invloed buiten den kring Zijner belijders wordt erkend. Als slechts de zin van het woord in dit verband wordt doorzien. Het adjectief volgt en overspant al wijder kring: de Christelijke volkeren van Europa! Het behoort niet als een bespotting te klinken, mits men zich den zin van het woord realiseert. Kuiper onderscheidt in De Gemeene Gratie (II 068 vlg.) tweërlei gebruik van ons woord en merkt op: „(Ge kunt) het zoo uitdrukken, dat ge sprekende van een Christelijken staat, van een Christelijke maatschappij, van Christelijke beschaving enz., uitsluitend het oog hebt op de Gemeene Gratie, gelijk die bezwangerd is door het Evangelie; en dat in het andere geval, als ge gewaagt van Christelijke school, Christelijke pers, Christelijke zangers en van zooveel meer, ge doelt op de Particuliere genade, gelijk die zich de dingen van het gewone leven tot instrument kiest”.

Doch daaruit volgt levens hoe nutteloos in vele gevallen het is te strijden over toekenning van dit praedicaat zonder nadere verklaring en precisering. Groen van Prinsterer hechtte sterk aan de belijding van Nederland als een Christelijke natie. En we verstaan het. Doch Minister Van Reenen vond: ja en neen. Hij beaamde het ten aanzien van den zin, de geschiedenis en het zielental der natie, maar ontkende het even stellig in staatsrechtelijk opzicht.³⁾

Naar onze meening had Van Reenen ongelijk in zijn beroep op het staatsrecht, waar de natie in het geding was. Later zal Kuiper in Ons Program aan dat Christelijk karakter der natie met kracht en klem vasthouden en over den Staat handelen onder het motto: „geen état athée”, wat wel iets anders is dan „een Christelijke staat”. Gelijk hij in 1917 constateert dat „onze Staat eeniglijk nog in de Zon- en vierdagen zijn Christelijk karakter doet uitkomen.”⁴⁾ Toch hoort men wel eens dat alle rechtsche partijen het Christelijk karakter van den Nederlandschen staat „belijden”. Voor we dit toegeven zal het noodig zijn om duidelijk aan te geven wat men daaronder eigenlijk verstaat. Misschien blijkt dan de inhoud van het begrip „Christelijk” derwijs te slinken dat het geen scheidingslijn helpt trekken tusschen rechtsch en linksch.

Op spaarzaam gebruik en zoo scherp mogelijke begripsbepaling komt 't steeds weer aan, opdat een gestolen naam niet de oogen voor gevaren sluiten doe noch misleide als ladingdekkende vlag.

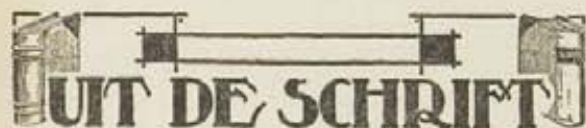
Zoo is er niets tegen de verbinding „Christelijke kunst” en „Christelijke literatuur” in toepassing op Maria-verheerlijkende, beeldendienstplegende plastiek, resp. op geschriften van Patres, welke van Heidensch-wijsgeerigen zuurdeesem zijn doortrokken. Mits men zich de waarde van het woord bewust blijft en in de zaken het on-Christelijke onderkent. Veel meer gevaar voor misverstaan en onjuiste waardeering bergt diezelfde samenknopping „Christelijke literatuur” in zich, waar ze wordt toegepast op hedendaagsche litteraire productie. Daarover, en over Christelijk onderwijs, willen we nog een korte beschouwing laten volgen.

K.

D.

3) Diepenhorst, a.w. 191.

4) Starrenflonkering, 123.

UIT DE SCHRIFT

Uitgesloten.

Want hetgeen in haar ontvangen is, dat is uit den Heiligen Geest.

Matth. 1:20 b.

In de evangelieverhalen vinden we geen levensbeschrijving of zielsontleding van onzen Heer Jezus Christus! Wie er zoiets in zoekt, zal ze nooit verstaan. Neen, Mattheüs en de anderen tekenen scherp en kleurig den ambtsweg, de ambtsworsteling, de ambtsvervulling van onzen Heiland.

Die wetenschap moet ons leiden en beheerschen bij de beschouwing der figuren, die telkens in Jezus' omgeving voor ons oprijzen. Ze verschijnen alleen omdat de Christus in hen en door hen Zijn ambt moet bedienen. Alleen als we ze zóó zien, komen ze op de juiste plaats en staan ze in het zuivere licht.

Ze worden dan gelijk aan de begeleiding van een melodie, die alleen gecomponeerd werd om die melodie ten volle te laten uitkomen. Ze zijn de nevenfiguren op een schilderij, die alleen werden ontworpen om den hoofdpersoon te zetten in het volle licht.

Zóó moeten we ook Jozef zien!

Hij was verloofde van Maria. Dat wil zeggen hij en Maria waren onverbreeklijk aan elkaar verbonden naar Gods wet. Maria was naar de wet

en volgens het spraakgebruik reeds Jozefs vrouw. En Jozef was zóó Maria's man. Jozef had „recht” op Maria. Verbrekking der verloving zou in volen zin echtbreuk zijn.

En dan komt het vijandige, vreemde raadsel tusschen hen in staan. En dat onbegrijpelijke in Maria slaat hen uit elkaar en doet een muur tusschen hen oprijzen. Jozefs liefde is gewond. Zijn recht is geschonden, naar hij meent.

Jozef heeft geworsteld met dat zware kruis in zijn leven.

En toen hij dat deed, was hij, zonder het zelf te weten, bezig met het allergrootste mysterie, dat ooit door God onder de zon is gewerkt.

God was bezig iets nieuws te scheppen in de wereld. Alle menschen, alle menschengeslachten kwamen in deze wereld beladen met schuld. Allen die geboren werden naar de „gewone” menschelijke mogelijkheden, langs de wegen van vleesch en bloed, waren zondig en verdorven. Geen nieuw, zuiver, eeuwig leven kon uit de bestaande wereld en naar de heerschende orde ooit meer verschijnen in Gods wijd heelal. De bronnen van het menschenleven waren vertroebeld — naar het schein voor eeuwig!

En zie, nu doet God iets groots.

Hij maakt wat nieuws! Er komt nu een mensch, die niet in levensbeweging is gebracht door andere menschen. Er komt een mensch, die niet in de wereld komt langs de banen van vleesch en bloed en menschenlijken wil en menschenlijke liefde. God wekt dat leven. Hij alleen. Hij roept de nieuwe scheut uit den ouden stam. Hij alleen is de handelende Persoon.

De schepping was het werk van den Almachtige alleen — maar de herschepping eveneens.

Met dit ontzaglijke wonder heeft Jozef getobd. O neen, hij kon dat nooit zelf uitbroeden, zelf verzinnen. God in den hemel alleen kon hier licht hem schenken.

En dat doet Hij ook door Zijn engel.

Jozef, gij moet opzij, gij moet aan den kant gaan staan. Gij moet Maria afstaan aan uw God, opdat Hij in haar werke, Hij alleen. Want God legt nu een nieuw fundament onder de wereld. Het komende kind is de nieuwe wortel van den vernieuwden kosmos en het nieuwe menschengeslacht. En zulke wonderen zijn alleen mogelijk bij den Machtige Israëls. Jozef, gij wordt uitgesloten bij het nieuwe begin, grondig uitgesloten.

Nu komt Jozef naast Maria te staan.

Want ook Maria werd uitgesloten. Ook haar daad, haar hulp, was bij dat eerste begin onmogelijk. De Heilige Geest kwam over haar en zij wist zelf niet hoe en wanneer.

En nu is dit het groote van Jozef en ook van Maria — ze hebben zich laten uitsluiten. Zij hebben de kracht gevonden, de kracht des geloofs, om den Heere over zich te laten beschikken. Ze hebben de sterke daad verricht van de vrijwillige aanvaarding der door God hun opgelegde passiviteit.

Zóó werden zij Gods medearbeiders. Neen niet bij den aanvang, dat werkte de Almachtige alleen, maar wel in het vervolg. Maria heeft Jezus met vreugde gedragen. En Jozef heeft Hem en Zijn moeder met zorg bewaakt.

H.

C. V.

KERKELIJK LEVEN

Herdenking van de Doleantie.

Van het Comité tot herdenking van de Doleantie vernemen wij dat het Programma thans definitief werd vastgesteld. De Herdenking zal plaats vinden te Amsterdam. Donderdag 13 Februari a.s., des avonds 8 uur zal er een Dank- en Bedestond worden gehouden in de Keizersgrachtkerk. Als voorganger zal optreden Ds K. Fernhout van Baarn. Vrijdag 14 Februari worden er twee samenkomsten gehouden in de groote zaal van het Concertgebouw. De morgenvergadering begint 's morgens 10 uur. Als spreker hoopt eerst op te treden: Dr K. Dijk van 's Gravenhage met het onderwerp: „Om het verbond Gods”, en daarna Prof. Dr G. M. den Hartogh van Kampen met het onderwerp: „De Doleantie en het Ambt van Ouderlingen en Diakenen”.

In de middagsamenkomst, welke om 2 uur aanvangt, spreken: Prof. Mr A. Anema van Amsterdam over „De Doleantie en de Staat”, Ds T. Ferwerda van Amsterdam over: „De Doleantie en het Kerkrecht”, Prof. Dr F. W. Groshede van Amsterdam over: „De beteekenis van de Doleantie voor het Heden”. Daarna zullen nog enkele Sprekers, die nauw bij de Doleantie betrokken waren, een kort woord spreken.

Aangezien te verwachten is dat de belangstelling voor deze Herdenkings-dagen groot zal zijn, vermoedelijk niet allen, die dit wenschen, toegang kunnen krijgen, moest het Comité voor de goede orde, wel besluiten Toegangskarten verkrijgbaar te stellen. Deze karten, zooval voor de Keizersgrachtkerk als het Concertgebouw, kunnen worden aangevraagd aan het adres van Mr G. H. A. Groshede, Keizersgracht 586 te Amsterdam. Aanvragen na den 28 Januari ontvangen, kunnen niet worden beantwoord. Willen belanghebbenden hiervan goede nota nemen?

Voorts zal er in de Pauze op 14 Februari gelegenheid zijn voor een eenvoudige, gemeenschappelijke Lunch. Ook hiervoor kunnen karten worden aangevraagd aan het adres van Mr Groshede bovengenoemd.

„Moet dat nu zóó?” (I)

(Mededeeling vooraf: Verleden week had een artikel, volgens belofte, geschreven. Ik rekende evenwel erop, dat het eerste artikel van Dr O. Noormans in dat nummer zou verschijnen. Door verblijf in het buitenland kon mij niet worden meegedeeld, of opname van Dr Noordmans' eerste artikel verleden week onmogelijk was. Daardoor is tot mijn spijt rubriek „Kerkelijk Leven” verleden week zeer leeg geworden; had ik geweten, dat Dr Noordmans niet komen zou, dan zou ik natuurlijk mijn verleden week gezonden en persklaar in Goes aanwezige artikel van deze reeks in elk geval hebben laten gaan. K. S.)

Onder den titel „Moet dat nu zóó?” heeft Ds D. Sikkel in „Amst. Kb.” geklaagd, dat „mannen van leidende positie bij ons volk in verdenking komen”, zulks vanwege hetgeen door ons blad geschreven is. Ds Sikkel denkt daarbij inzonderheid aan onze kritiek op een mede dan droevig stuk in „Paedagogisch Tijdschrift” (of wat doorgegeven is omtrent de Leeuwarder rode reed Prof. Waterink?) en aan wat we opmerkten over uit verschillende plaatsen van kerkeradswege bij aangekomen klachten, dat men bij de behandeling van N.S.B.-ers telkens stuitte op het feit, dat zulke N.S.B.-ers een gelijkluidende formule indienden, waarmee zij te zoo ongeveer uitspraken, hoe ze tegenover N.S.B.-kerkeraden stonden. Nu meent Ds Sikkel, dat in de eerste geval Prof. Waterink, in het tweede Dr Sietsma noodeloos in verdenking gekomen is. Eerstgenoemde is hoofdredacteur van genoemd tijdschrift; de tweede kwam later — eigener beweging — verklaren, dat de die N.S.B.-ers deden, blijkbaar terugging op een de hem verrichte handeling.

Dadelijk begreep ik, dat deze aangelegenheid de sommigen zou worden gemaakt tot een aanleiding van wat Ds A. M. Boeijsma noemt „een beweginkje” of „heibelte”, en wat ik zelf maar noemen zal een klacht. Dat deze klacht zou blijven hangen in het algemeen verwachtte ik ook direct. Geen één van de klagers broeders heeft geciteerd wat ik schreef. Minstens (in Leiden) leest zelfs het blad niet, waarover hij klaagt. Geen één heeft ook zijn lezers laten weten, dat ik had geschreven met de feiten overeenkomende noem. Geen één heeft nota genomen van de voor mijn besef te niet alleen nu, maar ook in andere gevallen, voor het recht verstaan noodzakelijke opmerking mijnerzijds, dat ik geen persoons-, maar kerkgeschiedenis bedoel te schrijven, als ik dergelijke zaken naar voren breng.

En daarin ligt al weer dadelijk heel de zwakheid bleef van dit pers-incident.

Want wat wil men nu eigenlijk? En van welke onbestellingen gaat men uit?

In dit openingsartikel zal ik allereerst enkele bijzondere heden afdoen. In het geval-Prof. Waterink kan men slechts zich verwonderen over zóók een klacht. Die verschijnt in „Paedagogisch Tijdschrift” een artikel, de de grondslagen van ons christelijk geloof in elk opzicht loswoelt, en dus ook met de eerste winsten van ons gereformeerde wetenschap spot. Maanden lang zwijgt ieder in alle talen. Het leven rolt genoegelijk verder. Eindelijk spreek ik er over; met duidelijke citaten. De hoofdredacteur van het „Paed. Tijdschrift” vindt dat goed, dat de secretaris der redactie als inzonderheid persoonlijk woord (met als aanhangsel een persoonlijk woord) opneemt in het „Paed. Tijdschrift”, waarin verklaard wordt, dat men niet denken moet, dat voor dit nummer de hoofdredacteur verantwoordelijk was. Goed. Heb ik dat verzwegen? zooals b.v. „De Heraut” maanden lang verzwijgt, wat er tegen ingebracht wordt? Geensprake nu; het stuk is letterlijk opgenomen. Wat is hier nu voor verdachtmaking?

Men laat liggen, waar het om gaat. Indien Prof. Waterink het geval onaangenaam vindt, dan moeten men niet vragen, dat een verloochening van den Christus door anderen wordt doodgezwegen, maar dat Prof. Waterink een afkeuring doet van het beleid van zijn inzondersecretaris. Inplaats daarvan wordt de feitelijk goedgepraat (men herinnert zich de verwijzing naar de N.C. Radio-Ver.). En zij, die thans over dit geval schrijven, doen voor een deel, alsof hier zekere belevenissen van 1935 nog bij mij naverken. Anderz, alsof hier een kwestie Kampen—Amsterdam werkt. Maar op mijn beurt noem ik dat; in verdenking brengen. Want mijn bezwaar — ik zei dat duidelijk — ging tegen de synthese, ik erkende (denk aan het beeld van vloer-dweilen terwijl de kraan niet afgesloten wordt), dat Prof. Waterink ook zijnerzijds den wil heeft om gereformeerden opbouw. Maar ik had en heb er bezwaar tegen, dat men tegelijkertijd met in diepste vragen tot andersdenkenden ook op juist die beginselvragen die rakende punten samenwerkt ter voorlichting van het volk. Want dat brengt ons m.i. steeds verder van de wijs. Het is dus een zuivere kwestie van methode. En

et heeft niets... heb ik — 't was... andy en ik heb... krinen spraken... Prof. Waterink... gezegd, dat het... gereformeerde de... van zooveel bet... zijn leerstoel ju... nke „Predikant... berinnerd — Pa... samenwerking... ook Kampen—A... is het Kampen... zich een scher... Houting, leerlin... jaren lang he... de V.U. doen... artikel in „Pa... iemand, die de... aan een hooglo... kan dat doen o... dan verder ge... er tegen zuchte... men; opdat d... methode; en za... persoonsges... methode niet b... kerk en wa... methode gevaar... voor de deur a... En da... toen Dr Sietsma... — ik had dat... Sietsma-geschie... gon hij zoo ju... bij N.S.B.-er... hèn. Inplaats... „Volk en Vade... thans bezwaar... deze zaak van... behandelen, wi... lijking van kerf... dat ik aan die... een stokje te st... partout-formule... raden voorle... ven, dan had i... was dan nat... geschiedenis ac... ik dat wroeten... der kerk van... ook gekukt; m... komen —... schandelijker... het geval was... denken, dat ik... neer — draag... smaadheid van... weken aan et... leugens over... geschiedenis h... had ik wel ge... N.S.B.-gifbrouw... mag) niet op... voorts niet ven... hij een fout h... de aandacht d... „noodeloos” ge... onbedoeld — o... dat „zoo” geb... Persoons- of... is niet geinfor... zeiden we ree... kerkeraden, di... haven tegen... in het open... tucht over N.S... meerd? Ik we... het soms ook... publiek er ov... kerkeraden de... teerde) kinder... zoo is. Feit... eens; om d... gimen kan b... niet van kind... handeling van... presenteerende... maar een ve... En nu zou... zwijgen over... respect voor... en de verk... laten stoeien... diezelfde leide... over kerke... tuchtpractijke... men wil; ma... te blijven wa... Intusschen,

P.S. Versch... gen over het... Reeds hebben... Walle („Lectu...